

Konkurrens på lika villkor mellan offentliga och privata aktörer?

Erfarenheter från Sverige

Bergen 17 september 2013

Chefsjurist Per Karlsson

Lagregler efter 15 års debatt

- Underprissättningsutredningen på 90-talet
- ”Förhandlingar” mellan kommunala sidan och näringslivet
- Konkurrensrådet och dess rekommendationer
- Tidsbegränsningar i prövning av kommunala beslut
- Riksdagsdebatt
- Lagförslag om framåtsyftande ålägganden (missbruksprincip)

3 kap 27 § konkurrenslagen

1. Säljverksamhet (företagsverksamhet)

2. Konkurrensbegränsning (faktisk eller potentiell)

3. Verksamheter - VAD man gör

Förfaranden - HUR man gör det

- Kommun
- Landsting
- Juridisk person som domineras av dessa

- Stat
- Kommun
- Landsting
- Juridisk person som domineras av dessa

4. Förbud kan ej meddelas om

Förenlig med lag

Försvarbar från allmän synpunkt

Från den 1 januari 2010

1. En offentlig aktör eller en offentligt styrd juridisk person
2. bedriver säljverksamhet
3. på ett sätt som snedvrider/hämmar konkurrensen faktiskt eller potentiellt och
4. förfarandet är inte försvarbart från allmän synpunkt och verksamheten är inte förenlig med lag.

Första kriteriet

1. En offentlig aktör eller en offentligt styrd juridisk person
2. bedriver säljverksamhet
3. på ett sätt som snedvrider/hämmar konkurrensen faktiskt eller potentiellt och
4. förfarandet är inte försvarbart från allmän synpunkt och verksamheten är inte förenlig med lag.

Lagen gäller offentliga aktörer

- **Staten**, en **kommun** eller ett **landsting**
- **Annan juridisk person** där stat, kommun eller landsting har ett dominerande inflytande (t.ex. kommunala bolag)

Andra kriteriet

1. En offentlig aktör eller en offentligt styrd juridisk person
2. **bedriver säljverksamhet**
3. på ett sätt som snedvrider/hämmar konkurrensen faktiskt eller potentiellt och
4. förfarandet är inte försvarbart från allmän synpunkt och verksamheten är inte förenlig med lag.

Vad är företags- och säljverksamhet?

- Konkurrensrättens företagsbegrepp - verksamheter av ekonomisk och kommersiell natur
- Lagen gäller säljverksamhet
  - Inte inköp
  - Inte myndighetsutövning

Tredje kriteriet

1. En offentlig aktör eller en offentligt styrd juridisk person
2. bedriver säljverksamhet
3. på ett sätt som snedvrider/hämmar konkurrensen faktiskt eller potentiellt och
4. förfarandet är inte försvarbart från allmän synpunkt och verksamheten är inte förenlig med lag.

Vad är en konkurrensbegränsning?

- Ett snedvridande eller hämmande agerande
- Faktiskt eller potentiellt kan begränsa konkurrensen på en marknad

Fjärde kriteriet

1. En offentlig aktör eller en offentligt styrd juridisk person
2. bedriver säljverksamhet
3. på ett sätt som snedvrider/hämmar konkurrensen faktiskt eller potentiellt och
4. förfarandet är inte försvarbart från allmän synpunkt och verksamheten är inte förenlig med lag.

Vilket beteende kan förbjudas?

- Verksamheter
- Förfaranden

Vad gäller för verksamhet ?

- **Vad** man gör
- Kommun och landsting (inte statlig verksamhet)
- Undantag: förenlig med lag

Vad gäller för förfarande?

- **Hur** man gör något
- Stat, kommun och landsting
- Undantag: försvarbart från allmän synpunkt

Försvarbart från allmän synpunkt?

1. Strider förfarandet mot lag?
2. Vilka motiv finns till förfarandet (interna eller externa motiv)?
3. Proportionalitet - avvägning. Kan man göra det på ett sätt som är mindre konkurrensnedvridande?

Kommunalrätt

- Kommunal kompetens = kommunala befogenheter
- Kommuners grundläggande uppgifter
- Särskilt om praxis

Kommunal kompetens

- 2:1 kommunallagen
  - Allmänt intresse
  - Området / medlemmarna (lokaliseringsprincipen)
- Lag om vissa kommunala befogenheter
- Speciallagar
- Proportionalitetsprincipen

I vissa fall får kommunen göra lite mer

- Anknytningskompetens
- Överskotts försäljning
- Bortfall av enskild service

Lite statistik från Konkurrensverket

År	Tipsfunktioner	Upprättade ärenden
2010	138	41+3 (2009)
2011	76	17
2012	57	3
Summa	271	64

År	Stämningsansökningar till domstol
2010	-
2011	3
2012	2
2013	1
Summa	6

Självrättelser under Konkurrensverkets utredning

- I flera fall har den offentliga aktören valt att ändra eller ta bort den ifrågasatta verksamheten
- Några exempel
  - Svenska Spel
  - Malmö kommun
  - Kristianstad kommun

Vem beslutar och vem får ansöka?

- Konkurrensverket väcker talan i första hand
- Berörda företag och sammanslutningar av företag kan väcka talan i andra hand (subsidiär talan)

Vem utfärdar förbud?

Domstolsärenden*

1. Räddningstjänsten Dala Mitt, brandövningsområde
2. Skelleftebuss, beställningstrafik
3. Mälarenergi, kommunikationsoperatörstjänster
4. Borås kommun, mark- och anläggningstjänster
5. Strömstads kommun, gym och spa
6. Växjö kommun, fjärrvärme

**KKV-ärenden. Enskild part driver själv ett ärende mot
Mediacenter i Jönköping*

Skelleftebuss

- Långvarig beställningstrafik till andra än kommunen
- Överskred den kommunala kompetensen
- Betydande finansiellt stöd från kommunen
- Hindrade andra bussföretags möjligheter att växa på marknaden

Skelleftebuss

- Domen har inte överklagats utan vunnit laga kraft
- Bussbolagets otillåtna beställningstrafik måste upphöra inom sex månader

Räddningstjänsten Dala Mitt

- Konkurrensverket yrkade att Räddningstjänsten skulle åläggas att sluta vägra ge tillträde till ett brandövningsområde
- Tingsrätten lämnade talan utan bifall
- Konkurrensverket har överklagat till Marknadsdomstolen

Räddningstjänsten Dala Mitt

- Huvudförhandling i Marknadsdomstolen i november 2013
- Nya omständigheter och vittnen

Strömstad badanstalt

- Klassiskt fall med subventionerat gym och spa i anslutning till kommunalt badhus
- Klart för huvudförhandling i Stockholms tingsrätt

Servicekontoret i Borås

- Servicekontoret inom kommunförvaltningen säljer mark- och entreprenadarbeten till andra än kommunen
- Klart för huvudförhandling i Stockholms tingsrätt

Fjärrvärme i Växjö

- Kommunen uppställer krav på anslutning till fjärrvärmenätet för att få byggmark för småhus
- Konkurrensverket har lämnat in en stämningsansökan i juni 2013

Mälarenergi Stadsnät AB

- Kommunalt bolag i Västerås
- Kommunikationsoperatörstjänster i Västerås, Eskilstuna och Hallstahammar
- Strider mot lokaliseringsprincipen
- Målet var utsatt till huvudförhandling den 9 september 2013
- Kommunerna har nu ändrat ägarstrukturen och överfört verksamheten i ett numera samägt bolag Stadsnät i Svealand AB
- Sannolikt kommer målet att återkallas